

Věc C-331/06

K. D. Chuck

v.

Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank

(žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Rechtbank te Amsterdam)

„Starobní pojištění - Pracovník, který je státním příslušníkem členského státu - Pojistné na sociální zabezpečení - Různé doby - Různé členské státy - Výpočet dob pojištění - Žádost o důchod - Bydliště ve třetím státě“

Shrnutí rozsudku

Sociální zabezpečení migrujících pracovníků - Důchodové a životní pojištění - Výpočet dávek

(Nařízení Rady č. 1408/71, článek 10 a čl. 48 odst. 2)

Článek 48 odst. 2 nařízení č. 1408/71, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením č. 631/2004, ukládá příslušné instituci členského státu, v němž měl pracovník, který je státním příslušníkem některého členského státu, naposledy bydliště, aby pro výpočet starobního důchodu tohoto pracovníka, jenž měl v době podání žádosti o přiznání tohoto důchodu bydliště ve třetím státě, zohlednila doby odpracované v jiném členském státě za stejných podmínek, jako kdyby měl tento pracovník své bydliště vždy na území Evropského společenství.

Praktické podmínky vyplácení takového starobního důchodu přitom nadále podléhají ustanovením vnitrostátního práva členského státu, v němž se nachází instituce příslušná pro vyplácení tohoto důchodu. I když totiž článek 10 nařízení č. 1408/71 zakotvuje vymahatelný nárok na výplatu důchodu v kterémkoliv členském státě, uvedené nařízení ani žádné ustanovení práva Společenství neukládá členským státům povinnost vyplácet důchody do třetích států.

(viz body 38-39 a výrok)

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

3. dubna 2008 (*)

„Starobní pojištění - Pracovník, který je státním příslušníkem členského státu - Pojistné na sociální zabezpečení - Různé doby - Různé členské státy - Výpočet dob pojištění - Žádost o důchod - Bydliště ve třetím státě“

Ve věci C-331/06,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Rechtbank te Amsterdam (Nizozemsko) ze dne 27. července 2006, došlým Soudnímu dvoru dne 31. července 2006, v řízení

K. D. Chuck

proti

Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank,

SODNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, L. Bay Larsen, K. Schiemann, P. Kuris (zpravodaj) a J.-C. Bonichot, soudci,
generální advokát: J. Mazák,

vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 27. září 2007,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank E. Pijnackerem Hordijkem a S. J. H. Evansem, advocaten,
- za nizozemskou vládu H. Sevenster, jako zmocněnkyní,
- za řeckou vládu K. Georgiadisem, jakož i Z. Chatzipavlou a O. Patsopoulou, jako zmocněnci,
- za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s W. Ferrante, avvocato dello Stato,
- za Komisi Evropských společenství V. Kreuschitzem a M. van Beekem, jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. ledna 2008,
vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 48 nařízení Rady (EHS) č. [1408/71](#) ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství (Úř. věst. L 149, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 35), ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. [631/2004](#) ze dne 31. března 2004 (Úř. věst. L 100, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 10, dále jen „nařízení č. 1408/71“).

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi K. D. Chuckem a Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank (správní rada sociální pojišťovny, dále jen „SVB“) ohledně toho, že SVB odmítla zohlednit pojistné na sociální zabezpečení, které K. D. Chuck uhradil v Dánsku, z důvodu, že v době podání své žádosti o důchod neměl bydliště v členském státě.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

3 Článek 2 nařízení č. 1408/71 definuje osobní působnost nařízení a ve svém odstavci 1 stanoví:

„Toto nařízení se vztahuje na zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné a studenty, kteří podléhají nebo podléhali právním předpisům jednoho nebo více členských států a kteří jsou státními příslušníky jednoho z členských států nebo kteří jsou osobami bez státní příslušnosti nebo uprchlíky s bydlištěm na území jednoho z členských států, jakož i na jejich rodinné příslušníky nebo pozůstalé po nich.“

4 Podle článku 10 nařízení č. 1408/71 nazvaného „Zrušení ustanovení o bydlišti - Účinek povinného pojištění na náhradu příspěvků“:

„1. Není-li v tomto nařízení stanoveno jinak, invalidní, starobní a pozůstalostní peněžité dávky, důchody z titulu pracovních úrazů a nemoci z povolání a pohřebné získané podle právních předpisů jednoho nebo více členských států nepodléhají žádnému snížení, úpravám, pozastavení, odnětí ani konfiskaci z důvodu skutečnosti, že příjemce má bydliště na území jiného členského státu, než ve kterém má sídlo instituce příslušná pro jejich vyplácení.“

[-]“

5 Podle článku 48 nařízení č. 1408/71 nazvaného „Doby pojištění nebo bydlení kratší než jeden rok“:

„1. Aniž je dotčen čl. 46 odst. 2, není instituce členského státu povinna poskytovat dávky na základě dob získaných podle jí uplatňovaných právních předpisů, které se berou v úvahu při vzniku pojistné události, jestliže:

- celková délka uvedených dob nedosahuje jednoho roku a

- podle uvedených právních předpisů se nárok na dávku nezískává pouze na základě těchto dob.

2. Příslušná instituce každého z dotčených členských států bere v úvahu doby uvedené v odstavci 1 pro účely uplatňování čl. 46 odst. 2, s výjimkou písmena b).

3. Pokud by použití odstavce 1 mělo za následek, že se všechny instituce dotčených států zbaví povinnosti dávky poskytovat, přiznávají se dávky výhradně podle právních předpisů posledního z těchto států, jehož podmínky jsou splněny, jako by všechny doby pojištění nebo bydlení získané a vzaté v úvahu v souladu s čl. 45 odst. 1 až 4 byly získány podle právních předpisů uvedeného státu.“

6 Nařízení Rady (EHS) č. [574/72](#) ze dne 21. března 1972, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení č. 1408/71 (Úř. věst. L 74, s. 1; Zvl. vyd. 05/01, s. 83, dále jen „prováděcí nařízení“) ve svém čl. 36 odst. 3 stanoví:

„Pokud má žadatel bydliště na území státu, který není členským státem, podá svou žádost [o starobní dávky] příslušné instituci uvedeného členského státu, jehož právním předpisům zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná naposledy podléhala.“

Vnitrostátní právní úprava

7 Článek 6 odst. 1 zákona o starobním pojištění (Algemene Ouderdomswet, dále jen „AOW“) zní takto:

„Pro účely těchto ustanovení se za pojištěné osoby považují:

- a) osoby, které mají bydliště v Nizozemsku, jakož i
- b) osoby, které nemají bydliště v Nizozemsku, ale podléhají dani z příjmů ze závislé pracovní činnosti vykonávané v Nizozemsku a nedosáhly věku 65 let.“

8 Podle článku 7 AOW:

„V souladu s ustanoveními tohoto zákona mají na starobní důchod nárok osoby:

- a) které dosáhly věku 65 let a
- b) které v souladu s tímto zákonem byly pojištěny v době začínající dnem, kdy dosáhly věku 15 let a končící dnem, kdy dosáhly věku 65 let.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

9 K. D. Chuck, který je britským státním příslušníkem, v období od 1. září 1972 do 1. dubna 1975, jakož i od 1. ledna 1976 do 31. prosince 1977, pracoval a bydlel v Nizozemsku. Během devíti měsíců mezi těmito dvěma obdobími pracoval v Dánsku, kde hradil pojistné na sociální zabezpečení. Od 1. ledna 1978 má bydliště ve Spojených státech. Když dosáhl věku 65 let, podal SVB žádost o starobní důchod.

10 SVB přiznala K. D. Chuckovi od prosince 2000 starobní důchod s přídatkem, snížený o 90 % za 45 let, během nichž nebyl pojištěn. Pro výpočet výše tohoto důchodu SVB nezohlednila doby pojištění získané v Dánsku z důvodu, že K. D. Chuck již neměl bydliště v členském státě a že podle SVB nemohl uplatňovat nárok podle článku 48 nařízení č. 1408/71.

11 K. D. Chuck podal stížnost proti tomuto rozhodnutí u SVB, která ji rozhodnutím ze dne 2. ledna 2002 zamítla. K. D. Chuck podal tedy žalobu k Rechtbank te Amsterdam.

12 Tvrdí, že v souladu s článkem 48 nařízení č. 1408/71 měly být doby pojištění získané v Dánsku zohledněny pro výpočet dob pojištění. Skutečnost, že v době podání své žádosti neměl bydliště na území členského státu, nemůže bránit použití uvedeného článku 48.

13 Dne 27. července 2006 se Rechtbank te Amsterdam rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Pokud má pracovník k datu dosažení důchodového věku bydliště mimo území [Evropského] [s]polečenství, má se článek 48 nařízení [č. 1408/71] uplatnit stejným způsobem jako v případě, když má dotyčný pracovník bydliště na území Společenství?“

K předběžné otázce

14 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 48 odst. 2 nařízení č. 1408/71 ukládá příslušné instituci členského státu, v němž měl pracovník, který je státním příslušníkem některého členského státu, naposledy bydliště, aby pro výpočet starobního důchodu tohoto pracovníka, jenž měl v době podání žádosti o přiznání tohoto důchodu bydliště ve třetím státě, zohlednila doby odpracované v jiném členském státě za stejných podmínek, jako kdyby měl tento pracovník své bydliště vždy na území Společenství.

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

15 SVB má za to, že nařízení č. 1408/71 zaručuje práva a dávky pouze pracovníkům, kteří se pohybují v rámci Společenství a že z judikatury Soudního dvora nelze vyvodit, že jakákoliv osoba spadající do osobní působnosti tohoto nařízení si z něho může automaticky odvodit práva.

16 Dodává, že by byla povinna uplatnit ustanovení článku 48 uvedeného nařízení v případě žadatele o důchod, který má bydliště mimo území Společenství pouze tehdy, kdyby dávky, které mají být předmětem započtení, byly přenositelné do zahraničí na základě článku 10 téhož nařízení. Přitom článek 10 zaručuje přenositelnost důchodu pouze do jiného členského státu. Z toho vyplývá, že dánské orgány nejsou povinny vyplácet důchod do třetího státu, takže není logické, aby uvedený článek 48 ukládal nizozemským orgánům zohlednit pojistné, které K. D. Chuck uhradil v Dánsku.

17 SVB krom toho tvrdí, že vzhledem k tomu, že právo Společenství neupravuje přenos takových dávek do zahraničí, je *a fortiori* nemožné z práva Společenství odvodit právo přenést započtení těchto dob, během nichž bylo pojistné hrazeno, na základě čl. 48 odst. 2 nařízení č. 1408/71. Tento závěr potvrzuje článek 7 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. [883/2004](#) ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 72).

18 Na podporu kladné odpovědi na položenou otázku nizozemská vláda uvádí, že článek 42 ES zavádí systém, který zaručuje nároky pracovníků na sociální zabezpečení za účelem podpory jejich volného pohybu. Za tímto účelem tento článek stanoví jednak započtení všech dob pojištění získaných pro účely vzniku a zachování nároků na dávky mimo území jednotlivého členského státu, a jednak povinnost vyplácet dávky na celém území Společenství. Navíc čl. 36 odst. 3 prováděcího

nařízení zakotvuje postup, který umožňuje osobám, jež nemají bydliště v jednom z členských států, podat žádost o starobní důchod.

19 Na podporu záporné odpovědi na uvedenou otázku nizozemská vláda upozorňuje na to, že cílem nařízení č. 1408/71 je usnadnit volný pohyb pracovníků a jejich rodinných příslušníků v rámci Společenství, přičemž tento názor je potvrzen zněním článku 42 ES, který stanoví, že Rada Evropské unie musí přijmout opatření, která jsou nezbytná k zajištění vyplácení dávek osobám s bydlištěm na území členských států.

20 Konečně nizozemská vláda zdůrazňuje, že i kdyby se starobní důchod měl vypočítat v souladu s čl. 48 odst. 2 nařízení č. 1408/71, neznamenalo by to, že je přenositelný do třetího státu a že v něm má být vyplacen. Tato otázka není tímto nařízením upravena a podléhá výlučně vnitrostátním právním předpisům.

21 Komise Evropských společenství navrhuje odpovědět na otázku tak, že pokud má pracovník k datu dosažení důchodového věku bydliště mimo území Společenství, musí se článek 48 nařízení č. 1408/71 uplatnit stejným způsobem, jako kdyby měl bydliště na území Společenství. Podle ní skutečnost, že místo bydliště se nachází na území Společenství, nebo mimo něj, nemá žádný dopad na uplatnění tohoto ustanovení.

22 V tomto ohledu tvrdí, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, že jediným cílem nařízení č. 1408/71 je zajistit koordinaci vnitrostátních systémů. Toto nařízení tak umožňuje, aby nadále existovaly různé vnitrostátní systémy, což vede k různým pohledávkám vůči jednotlivým vnitrostátním institucím.

23 Krom toho se zdá, že pro uplatnění těchto pravidel je rozhodujícím kritériem vztah mezi pracovníkem a daným systémem sociálního zabezpečení členského státu, ve kterém byl pracovník po určitou dobu pojištěn, aniž by se zohlednilo místo, kde svou pracovní činnost vykonával.

24 Komise z toho vyvozuje, že pokud by se postupovalo v souladu s argumentací SVB, snížila by se tím podstatně účinnost zásady započtení zakotvené v nařízení č. 1408/71. Žádné ustanovení práva Společenství nicméně neukládá, aby dávky sociálního zabezpečení byly skutečně vypláceny do třetích států. Způsoby vyplácení těchto dávek jsou nadále upraveny vnitrostátním právem.

25 Řecká a italská vláda sdílejí v podstatě názor Komise. Řecká vláda upozorňuje také na význam článku 36 prováděcího nařízení, který se vztahuje na situaci žadatele, jenž v době podání žádosti o dávky nemá bydliště na území Společenství.

Odpověď Soudního dvora

26 Je třeba připomenout, že Soudní dvůr rozhodl, že článek 51 Smlouvy o EHS (později článek 51 Smlouvy o ES, nyní po změně článek 42 ES) umožňuje, aby nadále existovaly rozdíly mezi systémy sociálního zabezpečení členských států, a proto i rozdíly mezi nároky osob, které v těchto státech pracují (rozsudek ze dne 7. února 1991, Rönfeldt, C-227/89, Recueil, s. I-323, bod 12).

27 Nařízení č. 1408/71 nezavádí společný systém sociálního zabezpečení, ale umožňuje, aby nadále existovaly rozdílné vnitrostátní systémy a jeho jediným cílem je zajistit koordinaci těchto vnitrostátních systémů (rozsudek ze dne 5. července 1988, Borowitz, 21/87, Recueil, s. 3715, bod 23). Umožňuje, aby nadále existovaly různé systémy, které vedou k různým pohledávkám ve vztahu k jednotlivým institucím, vůči nimž má příjemce přímé nároky buď pouze na základě vnitrostátního práva nebo na základě vnitrostátního práva doplněného, pokud je to nutné, právem Společenství (rozsudek ze dne 6. března 1979, Rossi, 100/78, Recueil, s. 831, bod 13).

28 Soudní dvůr také rozhodl, že nařízení přijatá k provedení článku 51 Smlouvy musejí být vykládána ve světle cíle sledovaného tímto článkem, kterým je zajistit zavedení co možná nejuplněnější svobody pohybu pracovníků v rámci Společenství (viz rozsudky ze dne 12. října 1978, Belbouab, 10/78, Recueil, s. 1915, bod 5, a ze dne 14. listopadu 1990, Buhari Haji, C-105/89, Recueil, s. I-4211, bod 20).

29 Je nesporné, že nařízení č. 1408/71 se výslovně nevztahuje na situaci dotčenou v původním řízení, pokud jde o dopad místa bydliště pojištěného v době podání jeho žádosti o starobní důchod na výpočet jeho nároků na důchod za období odpracovaná v jednotlivých členských státech.

30 Článek 2 uvedeného nařízení totiž ke svému použití vyžaduje splnění pouze dvou podmínek, a sice, aby pracovník byl státním příslušníkem jednoho z členských států (nebo aby měl status osoby bez státní příslušnosti nebo uprchlíka s bydlištěm na území jednoho z členských států) a aby podléhal právním předpisům jednoho nebo více členských států.

31 Co se týče článku 10 téhož nařízení, ten zakazuje ustanovení o bydlišti pouze mezi členskými státy.

32 Jak nicméně zdůrazňuje generální advokát v bodě 44 svého stanoviska, nařízení č. 1408/71 usiluje o dosažení cíle definovaného v článku 51 Smlouvy tím, že předchází negativním účinkům, které by výkon svobody pohybu pracovníků mohl mít na nároky pracovníků a jejich rodinných příslušníků na dávky sociálního zabezpečení, zejména pokud jde o pracovní život migrujících pracovníků, kteří hradili pojistné do různých systémů sociálního zabezpečení, a poskytuje tedy pracovníkům právní jistotu, že si podobně jako pracovník, který nevykonal své právo na svobodu pohybu v rámci Společenství, zachovávají nároky na důchod vyplývající z pojistného, které hradili do důchodových systémů.

33 Tím, že článek 48 zmíněného nařízení upravuje započtení dob pojištění kratších než jeden rok získaných podle právních předpisů určitého členského státu k dobám pojištění získaným v dalších členských státech, přispívá k zajištění svobody pohybu pracovníka mezi členskými státy.

34 Proto je třeba konstatovat, že tento článek 48, který ostatně nepodmiňuje své použití místem bydliště pracovníka v

době podání jeho žádosti o starobní důchod, nemůže být vykládán v tom smyslu, že pouhé přemístění bydliště dotčené osoby do třetího státu může zpochybnit její právo na to, aby byl její starobní důchod vypočítán podle pravidel uvedených ve zmíněném článku.

35 Krom toho ze znění čl. 36 odst. 3 prováděcího nařízení vyplývá jednak, že žádost o starobní důchod může být podána osobou, která nemá bydliště v členském státě a jednak, že tato žádost musí být podána příslušné instituci členského státu, jehož právním předpisům žadatel naposledy podléhal. Zákodárce Společenství měl tedy vskutku v úmyslu zohlednit takovou situaci, jako je situace K. D. Chucka jakožto osoby, která má bydliště ve třetím státě a je bývalým pracovníkem, který hradil pojistné v několika členských státech.

36 Z výše uvedeného vyplývá, že při výpočtu starobního důchodu pracovníka, který se nachází v takové situaci, jako je situace K. D. Chucka, se musí použít zásada započítání dob odpracovaných v členských státech, jak je vymezena v čl. 48 odst. 2 nařízení č. 1408/71.

37 Krom toho je třeba uvést, že poslední dotčený členský stát nemá povinnost vyplatit tento důchod na území třetího státu.

38 Podobně jak uvedl generální advokát, je totiž třeba poukázat na to, že i když článek 10 nařízení č. 1408/71 zakotvuje vymahatelný nárok na výplatu důchodu v kterémkoliv členském státě, uvedené nařízení ani žádné ustanovení práva Společenství neukládá členským státům povinnost vyplácet důchody do třetích států. Z toho vyplývá, že praktické podmínky vyplácení takového starobního důchodu nadále podléhají ustanovením vnitrostátního práva členského státu, v němž se nachází instituce příslušná pro vyplácení tohoto důchodu.

39 S ohledem na výše uvedené je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že čl. 48 odst. 2 nařízení č. 1408/71 ukládá příslušné instituci členského státu, v němž měl pracovník, který je státním příslušníkem některého členského státu, naposledy bydliště, aby pro výpočet starobního důchodu tohoto pracovníka, jenž měl v době podání žádosti o přiznání tohoto důchodu bydliště ve třetím státě, zohlednila doby odpracované v jiném členském státě za stejných podmínek, jako kdyby měl tento pracovník své bydliště vždy na území Společenství.

K nákladům řízení

40 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Článek 48 odst. 2 nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 631/2004 ze dne 31. března 2004, ukládá příslušné instituci členského státu, v němž měl pracovník, který je státním příslušníkem některého členského státu, naposledy bydliště, aby pro výpočet starobního důchodu tohoto pracovníka, jenž měl v době podání žádosti o přiznání tohoto důchodu bydliště ve třetím státě, zohlednila doby odpracované v jiném členském státě za stejných podmínek, jako kdyby měl tento pracovník své bydliště vždy na území Evropského společenství.

Podpisy.

* Jednací jazyk: nizozemština.